

Referanser: KR 15/14, KR 35/14, BM 34/14, KR 67/14

Saksdokument:

KM 18.1/15 Høringssammendrag om bruk av kirkens klokker

Regler for bruk av kirkens klokker

Sammendrag

Ringning med klokker har en lang kirkelig og folkelig tradisjon som Kirkerådet ser som naturlig å videreføre. Kirkeklokkene er å forstå som musikkinstrumenter som skal tjene kirkens liturgiske liv ved å forkynne Guds ære, samle Guds folk til gudstjeneste, kalle til bønn og forbønn og minne om det evige livs mål (jf. § 1).

Det foreslås små endringer i reglene for bruk av kirkens klokker. Saken har vært på høring våren 2014 (Høring om kirkebygg).

I høringsbrevet ble høringsinstansene bedt om å svare på om de gir tilslutning til de følgende 4 endringer i regelverket:

1. Forslaget om å ha et eget punkt om bruk av kirkens klokker i advents- og fastetiden, hvor en bruker færre klokker ved sammenringing enn ellers.
2. Forslaget om at man i en vigsel kan klemte 3 ganger 3 slag etter den aronittiske velsignelsen.
3. Forslaget om å forenkle regelverket ved at det åpnes for å ringe ved kirkekonserter generelt, også når konserten ikke inneholder klart liturgiske elementer.
4. Forslaget om å ha en bestemmelse om at ringning av kirkens klokker ikke kan benyttes for å markere deltakelse i aksjoner eller demonstrasjoner, men at Kirkerådet/Bispemøtet kan bestemme at kirkens klokker skal brukes i spesielle situasjoner.

Alle forslag som fremmes har bred tilslutning blant høringsinstansene. Mange understreker at denne sentrale delen i vår kulturarv må videreføres.

Saken har vært forelagt Bispemøtet, som ikke hadde læremessige innvendinger til forslaget. Kirkerådet vedtok i møtet i desember 2014 å fremme saken for Kirkemøtet 2015 (KR 67/14). Forslaget til *Regler for bruk av kirkens klokker* er gjengitt fra side 5 i dette saksdokumentet.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler at Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar det fremlagte forslaget til *Regler for bruk av kirkens klokker*.

Saksorientering

Bakgrunn

Ringning med klokker har en lang kirkelig og folkelig tradisjon som Kirkerådet ser som naturlig å videreføre. Det foreslås derfor små endringer i reglene for bruk av kirkens klokker.

Klokking kommer opprinnelig fra Asia, og ble innført i Europa på 500-tallet. Klokker har vært brukt i ulike sammenhenger, men det er kirkens bruk som mest forbindes med klokking. Kirkeklokkene er å forstå som musikkinstrumenter som skal tjene kirkens liturgiske liv ved å forkynne Guds ære, samle Guds folk til gudstjeneste, kalle til bønn og forbønn og minne om det evige livs mål (jf. § 1).

Kirkerådet er klar over at det på enkelte steder i landet har vært enkelte klager på støy ved kirkeringing. For å motvirke støyproblemer, er det viktig at en ved bygging eller endring av et klokketårn utformer det som et instrument. Slik flygelet har klangkasse og en reflekterende flate som «kaster» lyden ut, bør også utformingen av klokketårnet være. Dette vil gi en rundere og mer avdempet klang, og det vil også være mulig å styre lydens retning.

Dagens regler bygger på et felles minimums bruk av kirkens klokker i forbindelse med gudstjenester og kirkelige handlinger som alle skal følge. I tillegg åpner det for at lokale skikker som går ut over dette skal fortsette.

Forslaget foreslår mindre redaksjonelle/praktiske endringer og et par endringer som kom opp i forbindelse med gjennomgang av ny ordning for hovedgudstjenesten i 2010/2011:

- I henhold til rundskriv P-2/2010 fra FAD (8.8), anbefaler Kirkerådet at lokale ringeskikker registreres i kirkebyggedatabasen og ikke i kallsboken.
- Det har vært drøftet om «kirkens prest» er tydelig nok eller om en bør endre dette til «den prest som har vedkommende sokn som særskilt tjenestested (særskilt arbeidsområde)». Kirkerådet mener at kirkens prest er tydelig nok.
- Pkt 1.3 legger ansvaret for regler og oppfølging til prost og menighetsråd. Det er kommet forslag om at ansvaret legges til fellesrådet. Kirkerådet mener at det er hensiktsmessig at ansvar for at reglene legges til prost og menighetsråd.

Det er i tillegg skjedd noen endringer i bruken av kirkens klokker som er tatt inn i regelverket.

1. Det er forslag om å ha et eget punkt om bruk av kirkens klokker i advents- og fastetiden. Forslaget er at en da kan bruke færre klokker ved sammenringing enn ellers. Dette er allerede dekket i pkt 1.2, men om en ønsker det tydelig markert kan en gi det et eget punkt.

2. Det er også et forslag om at en i en vigsel kan klemte 3 ganger 3 slag etter den aronittiske velsignelsen.
3. Kirkekonsertene har ikke alltid en tydelig profil i forhold til om de ut fra dagens regler kan sammenringes. For å forenkle regelverket foreslår vi at det åpnes for å ringe ved kirkekonsserter generelt. Kirkerådet foreslår at en i pkt 7 endre teksten til: Sammenringing kan skje ved en eller flere klokker før kirkekonsserter.
4. Kirkene får i noen sammenhenger forespørsel om å ringe for å markere aksjoner eller støtte demonstrasjoner. Mange er usikre på hvordan reglene er for dette. Forståelsen av Kirkeklokkenes bruk er beskrevet i pkt 2: De skal tjene kirkens liturgiske liv og er en del av kirkens liturgiske liv. Ut fra det bør en være restriktiv i bruk av klokkene til annet bruk. Det er foreslått et nytt siste punkt:

Kirkeklokkene er til kirkelig bruk, jf § 1. Ringing med kirkens klokker kan ikke benyttes for å markere deltagelse i aksjoner eller som støtte til demonstrasjoner. Kirkerådet/bispemøtet kan bestemme at kirkens klokker skal brukes i spesielle situasjoner.

Momenter fra høringen

De aller fleste som har svart på høringen om kirkebygg har bifalt og gitt positive kommentarer til det reviderte forslaget til Regler for bruk av kirkens klokker. Mange understreker også at ringingen er en viktig tradisjon som må videreføres.

Et stort flertall sier ja til regelen om at en i advents- og fastetiden ringe med færre klokker enn ellers (se pkt 1 ovenfor). Også forslaget om at det ved vigsel kan klemtes tre ganger tre bønneslag til slutt etter velsignelsen (se pkt 2 ovenfor).

Noen er uenige i endringen om en også skal sammenringe til kirkekonsserter hvor det ikke inngår «klare liturgiske elementer, så som tekstlesning, tale, bønn, salmesang», slik kravet er i gjeldende regelverk. De fleste støtter likevel forslaget.

Den nye presiseringen om at en ikke kan benytte kirkeklokker for å markere deltakelse i aksjoner eller støtte til demonstrasjoner, får nesten unison tilslutning. Det vises for øvrig til mer utfyllende kommentarer til dette i det vedlagte høringssammendraget.

Bispemøtets uttalelse

Bispemøtet behandlet forslaget til reviderte Regler for bruk av kirkens klokker i oktober 2014 og uttalte følgende:

(...) I og med at kirkeklokkene er å forstå som liturgiske musikkinstrumenter, vil den teologiske vurderingen knyttes til deres funksjon med å underbygge gudstjenestelivet og forkynnelsen av evangeliet. Endringen i punkt 3) synes å lempe på kravene som stilles til at det skal være liturgisk karakter ved

kirkekonsserter hvor det brukes klokker. Punkt 4 avgrensner bruken i stor grad til den liturgiske og viser for øvrig til nasjonale kirkelige beslutninger om man i gitte situasjoner skal avvike fra dette. Det er ikke grunn til å hevde at noen av de foreslåtte reguleringene er i strid med en evangelisk luthersk lære. (BM 34/14)

Forslag til Regler for bruk av kirkens klokker

§ 1. Formål

Kirkeklokkene er utviklet av den kristne kirke for å tjene dens liturgiske liv. Klokkene er musikkinstrumenter, en del av det liturgiske utstyr, og ringertjenesten er en liturgisk funksjon. De liturgiske funksjoner kirkeklokkene har i en evangelisk-luthersk kirke, kan sammenfattes under følgende hovedpunkter:

- å forkynne Guds ære - å peke oppover på samme måte som også kirketårnet og kirkespiret gjør det;
- å samle Guds folk til gudstjeneste;
- å kalle Guds barn til bønn og forbønn;
- å minne om det evige livs mål hos Gud i himmelen.

De følgende bestemmelser er å anse som et felles minimum alle kirker skal følge. Lokale ringeskikker som går ut over dette minimum, skal holdes i hevd og fortsette som hittil.

§ 2. Definisjon

Etter måten å bruke klokkene på sonderer man mellom:

Ringing: selve klokken svinger på sin aksel. Dette er den mest vanlige bruk.

Kiming: man slår i rask takt med kolven mot klokkes slag-ring. Dette er for fest og høytid.

Klemting: man slår i langsom takt med kolven mot klokkes slag-ring. Dette er bruken ved sorg o. l.

Når flere klokker skal ringes samtidig:

Man begynner da med den minste av klokkene, deretter den nest minste osv., og hver gang med en pause på 15-30 sekunder. Når man slutter å ringe, stopper man den minste klokken først, deretter den nest minste osv., som da man begynte.

§ 3. På vanlige søn- og helligdager

Til hovedgudstjenesten:

To forringinger, vanligvis med den største klokken, hver gang i ca. 5 minutter, til de tider som er lokal sedvane (f. eks. 9 og 10, eller 10 og 10.30 e. l.).

Sammenringing, med alle klokker, i ca. 5 minutter. Denne ringing kan avsluttes med tre klemt, helst med den største klokken. Før de avsluttende tre slagene, kan det være informasjon om dagens gudstjeneste og stilhet.

De avsluttende 3 ganger 3 klemt, i tre atskilte grupper, og helst med den største klokken.

Til andre gudstjenester:

Bare sammenringing.

§ 4. På spesielle dager og tider i kirkeåret.

På alle høytidsdagene til jul, påske og pinse kimes det til høymesse: umiddelbart etter første og annen forringing og før sammenringingen, med den største klokken i ca. 5+5 minutter - med en pause imellom på 1-2 minutter, slik

1. forringing
Kiming i ca. 5 min.
Pause 1-2 min.
Kiming i ca. 5 min.
2. forringing
Kiming i ca. 5 min.
Pause 1-2 min.
Kiming i ca. 5 min.
Pause 1-2 min.
Kiming i ca. 5 min.
Pause 1-2 min.
Kiming i ca. 5 min.
Sammenringing

På høytidsaftenerne, dvs. på julaften, påskeaften og pinseaften, ringes det i ca. 5 minutter og kimes det i ca. 5 minutter avvekslende og med en pause imellom på 1-2 minutter i til sammen en time, vanligvis mellom kl. 17 og 18.

I advents- og fastetiden kan det brukes færre klokker til sammenringing enn ellers i kirkeåret.

§ 5. Ved gudstjenester på hverdager i uken:

Bare sammenringing.

§ 6. Ved de kirkelige handlinger

Konfirmasjon:

Det ringes med alle klokkene under prosesjonen.

Vigsel:

Det kan ringes i ca. 5 minutter før og etter handlingen, og det kan klemtes tre ganger tre bønneslag ved handlingens slutt.

Gravferd:

Det klemtes med den største klokken i ca. 5 minutter før sammenringingen, som skjer med samme klokke.

Det kan klemtes mens følget går til graven, og mens kisten senkes, og 3 ganger 3 slag ved handlingens slutt.

Det kan ringes mens følget går fra graven.

Annen bruk av klokkene bør fortsette etter gammel sedvane.

Ordinasjons- og vigslingshandlinger:

Det ringes med alle klokkene eller kimes under prosesjon.

Kirkevigselse:

Aftenen før ringes og kimes det som på høytidsaftener.

§ 7. Kirkekonsserter o. l.

Sammenringing kan skje med én klokke.

§ 8. Klokkespill

Klokkespill kan komme i tillegg til, men aldri istedenfor den foreskrevne bruk av klokkene etter dette regulativ.

§ 9. Avgjørelsesmyndighet

I samarbeid med ringer/kirketjener og kirkens prest registrerer menighetsrådet alle eventuelle lokale ringeskikker som går ut over de bestemmelser som er gitt i veiledningenes punkt 2 - 6. Dette gjelder også tradisjoner med manuell ringing.

I samråd med ringer/kirketjener og kirkens prest avgjør menighetsrådet hvordan ringebestemmelsene best kan tilpasses vedkommende kirke ut fra foreliggende muligheter (antall klokker) og tidligere praksis. Rådet sørger for at bestemmelsene for den enkelte kirke blir trykt og kunngjort på passende måte.

For bruk av klokker i døvekirken gis det unntak fra bestemmelsene § 2 - § 6. Klokkene brukes fra vedkommende kirkes foreliggende muligheter og tidligere praksis.

Menighetsråd og prost ser til at bestemmelsene blir fulgt i praksis.

I særskilte tilfeller kan biskopen etter søknad, gi dispensasjon fra deler av bestemmelsene i §§ 3 - 6.

§ 10. Annen bruk av kirkeklokkene

Kirkeklokkene er til kirkelig bruk, jf. § 1. Ringing med kirkens klokker kan ikke benyttes for å markere deltagelse i aksjoner eller som støtte til demonstrasjoner.

Kirkerådet/bispemøtet kan bestemme at kirkens klokker skal brukes i spesielle situasjoner.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Ettersom det ikke foreslås nye ringninger sett i forhold til gjeldende regelverk, kan vi ikke se at det nye regelverket medfører nye utgifter for menighetsrådene og fellesrådene. Det justerte forslaget gir kun enkelte justeringer av ringemåten.